

Отже, розвиток культури охорони праці у майбутніх педагогів професійного навчання вимагає комплексного підходу, що включає не тільки знання законодавчих та нормативних актів, а й формування у студентів відповідального ставлення до безпеки на робочому місці та впровадження практичних методів для вирішення можливих проблем у реальних умовах.

Вищезазначене дозволяє зробити висновок, що формування культури охорони праці у майбутніх педагогів професійного навчання є важливим аспектом їх професійної підготовки, що забезпечує безпеку як для самих педагогів, так і для їхніх учнів. Відповідальне ставлення до питань охорони праці, усвідомлення її значення в освітньому процесі – це невід’ємні складові професіоналізму, що повинні бути без сумніву закладені на етапі навчання майбутніх педагогів.

Список використаних джерел:

1. Катренко Л. А., Пістун І. П. Охорона праці в галузі освіти: навчальний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. 304 с.
2. Абільтарова Е. Н. Організаційно-педагогічні умови формування культури безпеки професійної діяльності у майбутніх інженерів з охорони праці. *Педагогічні науки*. 2021. Вип. 95. С. 78–83.
3. Атаманчук П. С., Мендерецький В. В., Панчук О. П. Охорона праці в галузі: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 280 с.
4. Грибан В. Г., Негодченко О. В. Охорона праці: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 280 с.

БЕЗПЕКА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОБЛАДНАННЯ У ХАРЧОВІЙ ГАЛУЗІ: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ У ВИКЛАДАННІ

Дубова Н. В.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій за профілями Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

У сучасних умовах інтенсивного розвитку харчової промисловості питання безпеки експлуатації технологічного обладнання набуває особливої актуальності. Технічна складність сучасного устаткування, автоматизація

процесів та збільшення виробничих потужностей потребують від працівників високого рівня професійної підготовки, зокрема знань і практичних навичок дотримання правил охорони праці. Підготовка майбутніх фахівців харчових технологій має бути спрямована не лише на оволодіння технологічними процесами, а й на формування стійких умінь безпечної роботи з обладнанням.

Як зазначає Сусло Л. В. «...цінним є не тільки ознайомлення здобувачів вищої освіти з теоретичними основами гігієни та санітарії, пожежної безпеки, електробезпеки, техніки безпеки тощо, а й набуття практичних навичок, які можна буде реалізувати під час виконання професійних обов'язків» [1, с. 58].

Ефективність такої підготовки значною мірою залежить від правильного вибору методичних підходів у викладанні дисциплін, пов'язаних із технологічним обладнанням харчової галузі. Тому актуальним є дослідження й упровадження сучасних методичних рішень, які забезпечать не тільки знання основ технічної експлуатації, а й розвиток практичних умінь і відповідального ставлення до безпеки праці.

Сучасні вимоги до безпеки експлуатації технологічного обладнання у харчовій галузі включають: дотримання нормативних документів (Закон України «Про охорону праці», ДСТУ, галузеві стандарти безпеки праці, інструктажі, тощо); використання обладнання, що пройшло сертифікацію на безпеку; обов'язкове проведення технічного обслуговування й своєчасного ремонту; застосування засобів індивідуального захисту (рукавички, фартухи, захисні окуляри тощо); навчання працівників правилам безпечної експлуатації перед допуском до роботи; автоматизацію й модернізацію обладнання з урахуванням вимог ергономіки та безпеки; впровадження системи НАССР, що передбачає контроль за безпечністю всіх виробничих процесів.

Ефективне викладання питань безпеки експлуатації технологічного обладнання у харчовій галузі значною мірою залежить від використання сучасних методичних підходів до викладання: компетентнісного, практико-орієнтованого, інтерактивного, проблемно-орієнтованого, проектного тощо.

Компетентнісний підхід до викладання питань безпеки експлуатації

технологічного обладнання у харчовій галузі передбачає спрямованість освітнього процесу на формування у здобувачів освіти теоретичних знань, практичних умінь, навичок і ціннісних орієнтацій, що забезпечують безпечну діяльність на виробництві. Здобувачі освіти вивчають не просто правила безпеки, а й вчать застосовувати їх на практиці: аналізують конкретні ситуації, розпізнають потенційні ризики при експлуатації обладнання, пропонують заходи з попередження аварій.

Проблемно-орієнтований підхід сприяє глибшому усвідомленню ризиків, шляхів їх мінімізації та розвитку практичних умінь і відповідального ставлення до безпеки праці. На практичних заняттях здобувачі освіти розглядають реальні або змодельовані виробничі ситуації, наприклад, аварійна зупинка обладнання через перегрів, несправність системи автоматичного відключення жарильної шафи, підтікання пари при експлуатації варильного котла, незвичний шум під час роботи овочерізальної машини тощо. При цьому викладач описує виробничу ситуацію або демонструє її через відео, а здобувачі освіти опрацьовують інструкції з експлуатації обладнання, нормативні акти з охорони праці, обговорюють можливі причини проблеми та шляхи її усунення.

Інтерактивні методи спрямовані на глибоке засвоєння знань через практичну діяльність, обговорення та спільний пошук рішень, дають змогу наблизити навчання до реальних виробничих умов: застосування тренінгів, ділових ігор, симуляцій аварійних ситуацій, моделювання технологічних процесів, мозковий штурм, використання інтерактивних платформ (Kahoot, Quizizz) для перевірки знань правил безпеки експлуатації та інші.

Практико-орієнтоване навчання передбачає поєднання теоретичних знань із виробничими практиками, що дозволяє здобувачам освіти набути практичних навичок при роботі з реальним технологічним обладнанням. Це можуть бути реальні випадки порушення технологічних процесів або аварій, з якими здобувачі освіти можуть зіткнутися на практиці, і які необхідно навчитися запобігати. Вони можуть виконувати такі завдання, як: налаштування, запуск та зупинка обладнання, моніторинг його роботи, усунення несправностей і

дотримання вимог безпеки під час роботи. Важливою частиною є наставництво, коли викладач або керівник практики на виробництві допомагає уникнути помилок і розв'язати труднощі, що виникають під час виконання завдань, це також включає інструктажі та обговорення питань безпеки.

Науковці Авраменко О. Б., Нагайчук О. В. наголошують, що «У більшості досліджень серед головних причин, що визначають високі показники виробничого травматизму та професійної захворюваності, відзначаються такі як: зношеність основних виробничих фондів, погіршення контролю за безпекою безпеки, послаблення відповідальності роботодавців і керівників виробництв за стан умов і охорони праці та ін. У наведених причинах ніде навіть формально не зазначається, така причина як – «непідготовленість з охорони праці», тим більше немає критеріїв і показників, що враховують якість і рівень професійної підготовки з охорони праці всіх учасників виробництва» [2, с. 125].

Проектний метод забезпечує інтеграцію теоретичних знань з практичними навичками, дозволяючи здобувачам освіти глибше зануритись у реальні виробничі ситуації, пов'язані з безпекою експлуатації технологічного обладнання. Проектне навчання починається з формулювання завдання, яке має на меті вирішення конкретної проблеми безпеки експлуатації технологічного обладнання харчової галузі. Наприклад, робота над проектом «Аналіз безпеки роботи з високотемпературним обладнанням на підприємствах харчової галузі: жарильні апарати, варильні котли» передбачає оцінку безпеки роботи з високотемпературним обладнанням, розробку заходів щодо зниження ризиків травмування та пожеж.

Отже, підготовка майбутніх фахівців харчової галузі має ґрунтуватися на поєднанні теоретичної бази з активною практичною діяльністю, інтеграції сучасних методичних підходів та постійному оновленні знань відповідно до вимог безпеки виробництва.

Список використаних джерел:

1. Сусло Л. В. Інноваційні підходи до викладання освітнього компонента «Охорона праці в галузі» для здобувачів вищої освіти. *Збірник наукових праць*

Уманського державного педагогічного університету, 2024. № 4, С. 54–60.

2. Авраменко О. Б., Нагайчук О. В. Сучасні вимоги роботодавців до інженерно-педагогічної підготовки майбутнього фахівця з охорони праці. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету.* Умань: Візаві, 2024. № 4. С.124–133.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОРОВОГО ЖИТТЯ В УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Калюжний В. В.

*здобувач третього освітньо-наукового рівня кафедри теорії і методики
технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Цина А. Ю.

*доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики
технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Важливим завданням сучасної вітчизняної освіти є збереження й зміцнення здоров'я її здобувачів, що визначається ставленням суспільства до здоров'я людини як до найвищої його цінності. Формування компетентності здорового життя визначається сучасними науковими дослідженнями Т. Бойченко як провідна вітчизняна освітня категорія [1, с. 6].

Сучасні організаційні аспекти формування компетентності здорового життя розкриваються в дослідженнях О. Удовенко, як особливості формування в учнів обізнаності щодо складових поняття «здоров'я», способів дотримання здорового життя [2].

У дослідженнях С. Кондратюк, Г. Праженик розглядається поетапна організація формування в учнів компетентності здорового життя, що має специфічні завдання та вирізняється методичними особливостями її здійснення під час трьох етапів формування цієї компетентності: від ознайомлення з